

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum charitas semel habita possit amitti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

amico, imò pertinet ad perfectionem charitatis. In eodem etiam homine pro alio tempore & extra casum prædictum non est contra ordinem charitatis quòd velit par bonum, & pari affectu amico & inimico. Et in hoc sensu procedit ratio & non in primo.

Si autè cætera nò essent hinc inde paria, vel saltem intensio actus non esset æqualis non posset vno sermone determinari quæ dilectio sit magis meritoria, quia intantum potest dilectio inimici esse imperfecta in vno quod erit secundum infimū gradum charitatis, in alio dilectio amici poterit esse valde perfecta. Et tunc dilectio amici erit magis meritoria quàm dilectio inimici, & econuerso in vno poterit dilectio inimici esse valde perfecta, in alio autè dilectio amici valde imperfecta, & tunc oportet econuerso dicere quòd dilectio inimici sit magis meritoria, & multæ aliæ varietates poterit incidere, propter quas oportebit variare iudicium nisi cætera supponantur hinc inde paria modo quo dictum est.

10 AD PRIMUM arguitur dicendum quod magis bonum est magis meritorium supposito æquali ratione debiti. Sed si est magis debitum nò est verum, sicut reddere mutuū melius est cū sit actus iustitiæ quàm dare suū qui est actus liberalitatis, & tamen nò est ita meritorium. Plus enim obligatur beneficiarius beneficio, qui liberaliter dedit quæ recipiens mutuū quod tradidit obligatur illi qui mutuū reddidit quòd nò esset nisi dare suum esset magis meritorium quod reddere alienum, diligere autè amicū est magis debitum quod diligere inimicum, & ideo dato quod esset melius nò sequitur quòd sit magis meritorium. Potest dici ad minor rem per interemptionem, quia dilectio amici nò est melior quàm dilectio inimici. Quia dilectio inimici includit dilectionem amici, vel actū, ut cū aliquis diligit propter Deum amicū & inimicum, vel habitu & ex natura rei & non solum ex suppositione, quicunque enim diligit inimicum sequitur ex natura actus & obiecti quòd diligit amicū habitu, & diligeret actū, affectu, & effectu, si occurreret & opus esset. Non sic autè sequitur econuerso. Bonum autè includens aliud, melius est, quare vt videtur dilectio inimici melior est quæ dilectio amici. Et cum probatur quod non, quia illud quod est dimittendum propter alterum est minus bonum. Dicendum quod non oportet, sed est bonū minoris necessitatis, verbi gratia philosophari melius est quæ ditari, & tamen indigenti dimittendū est philosophari propter ditari, quia est minoris necessitatis. Similiter dilectio inimici dimittenda est quoad effectum propter dilectionem amici, quando non potest vtriusque subire nisi nò quia fit minus bona, sed quia est minus necessaria & minus debita.

11 Ad secundū dicendum quod in illis in quibus vnū se habet per additionem ad alterum tenet cōsequencia cōtrario, & nò consequentia in ipso, vt patet in viuere & esse, sicut omne quod viuunt est, sic omne quod nò est non viuunt. Et quia dilectio inimicorū se habet per additionem ad dilectionem amicorū quā aliquo modo includit, ideo sicut melius est diligere inimicum, sic peius est odire amicū.

Sententia huius distinctionis. XXXI. in generali & speciali.

ILLUD quoque nò est prætereundum. Superius determinauit Magister de charitate in se, & de numero diligendorum, & de ordine diligendi. Hic determinat de permanentia charitatis siue de duratione eius. Et diuiditur in duas. Primo determinat de permanentia charitatis in statu etiam viatorum. Et in secundo de statu comprehensorum ibi, aduertendum etiam est. Prima in duas, quia primo tangit quandam errorem, & eum destruit. Secundo autoritates quibus prædictus error innuitur, determinat & exponit ibi, quod verò Apostolus. Secunda pars principalis quæ incipit ibi, aduertendum etiam est, diuiditur in duas. Quia primo inquit an charitas maneat in comprehensoribus. Secundo an origo charitatis fuerit in Christo ibi, hic iam superest in charitate inuestigare. Hæc est diuisio & c.

2 IN SPECIALI sic procedit. Primo dicit quòd quidam asseruerunt charitatē semel habitam nò posse amitti propter hoc quod ait Apostolus, ad Cor. 13. Charitas nunquā excidit. & Aug. dicit quòd charitas quæ deseri potest nunquā

quam fuit vera, & multæ aliæ autoritates ponuntur in littera quæ videntur idem sonare, sed in contrariū est ratio & autoritas, ratio quia quidā primo sunt boni qui postea efficiuntur mali. Et sic primo habent charitatē, & postea amittunt eam, Christus etiā in euang. dicit quorundā nomina scripta esse in libro vitæ quibus postea dicturus erat nescio vos, multi enim scripti sunt in libro vitæ secundum præsentē iustitiā qui nò sunt ibi scripti secundū præscientiam, quia ad tempus habent charitatem quā postea finaliter deserunt. Tunc respondet ad autoritates in contrariū dicens quod illud Apostolus. charitas nunquā excidit nò intelligitur quin charitas habita possit amitti. Sed fit ibi comparatio de charitate ad fidē, & spem quæ nò manebit in patria sicut charitas. Id etiam quod dicit Aug. quod charitas quæ deseri potest nò fuit vera, intelligendum est quod nò fuit vera quantum ad vltimū effectū qui est perducere ad regnū cælorum quantum fuerat vera quantum ad essentiā charitatis. Alio modo respondet quòd charitas perfecta amitti nò potest. Et sic respondet ad oēs autoritates in contrariū. Postea querit cū charitas viatoris sit ex parte, quia ex parte diligimus sicut fides, spes, & scientia sunt ex parte quare quare charitas nò euacuatur sicut fides, spes, & scientia dicuntur euacuari. Et respondet quod fides & spes totaliter euacuabuntur in patria. Scientia verò euacuabitur quantum ad actū & modū qui nunc est, & non quantum ad essentiā scientiæ. Charitas verò manebit in patria quantum ad essentiā & actum & modum, exclusa tamen imperfectione. Vltimo querit vtrum in Christo fuerit ordo diligendi. Et arguit quod nò, quia si dilexit proximum sicut seipsum sicut voluit se saluare, ita voluisset de aliis, sed non oēs alij sunt saluati, ergo & c. Et respondet quod charitas & ordo charitatis fuerunt in Christo ad modum bonorū qui nihil volunt nisi illud quod sciunt Deum velle, & sic Christus voluit saluari solum illos quos sciebat deum velle saluari. Et in hoc terminatur sententia & c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum charitas semel habitata possit amitti.

Tho. 2. 2. q. 24. ar. 11. et 12.

CIRCA distinctionem istam primo queritur de charitate in viatoribus. Et secundo in beatis. Quantum ad primum primo queritur, vtrum charitas semel habitata possit amitti. Et arguitur quòd non, quia cōtra iustitiā est non reddere ad id quod ex debito quis tenetur. Sed habenti charitatem debetur gloria, ergo omni habenti charitatem reddetur gloria à Deo qui non potest contra iustitiā facere, hoc autem non esset si charitas semel habitata amitteretur, ergo & c.

2 Item amor charitatis est fortior quàm amor naturalis, sed amor naturalis nò amittitur per peccatum, ergo nec amor charitatis.

3 IN CONTRARIUM est quia quicquid potest mortaliter peccare potest sine charitate esse, quia charitas & peccatum mortale nò stant simul. Sed quicquid habet charitatem pro statu viæ potest mortaliter peccare cum non sit confirmatus in bono, ergo potest charitatem amittere.

4 Item omnis habens charitatem scriptus est in libro vitæ, nec deletur ex eo nisi amittendo charitatem, sed multi scripti in libro vitæ delentur ex eo secundum illud Psal. Deleantur de libro viuientium, ergo multi habentes charitatem amittunt eam.

5 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est, an charitas semel habitata possit amitti. Secundum est, qualiter ratione talis amissionis dicitur aliquis de libro vitæ deleri.

6 Quantum ad primum patet tripliciter quòd charitas semel habitata potest amitti. Primo sic, sicut se habent actus nostri effectiue ad habitus acquisitos, sic se habent actus nostri meritorie vel demeritorie ad habitus infusos, sed habitus acquisiti ex actibus nostris corrumpuntur effectiue ex actibus contrariis, vt patet ex secundo Ethic. ergo habitus infusi corrumpuntur in nobis demeritorie per actus contrarios his quibus meremur, vt nobis infundantur, sed omne peccatum mortale est actus contrarius

Magistri Durandi de Sancto Porciano

actui per quem meremur de congruo, vt charitas nobis in- fundatur, ergo per quodlibet peccatum mortale charitas habita corrumpitur. Secundo sic, omnis forma que nō im- plet totam capacitatem subiecti potest amitti, vt patet de formis generabilium & corruptibilium, quarū nulla implet totā capacitatem materiæ, & e contrario forma cœli que ad- implet totam capacitatem materiæ cœli secundum ponent- es cœlum cōpositum ex materiæ & forma inamissibilis est, sed charitas viæ nō implet totam capacitatem voluntatis, sicut nec Fides in via implet totā capacitatem intellectu- us, ergo charitas viæ potest amitti. Tertiō sic, quæcumq; habent per se ordinē secundum prius & posterius, si prius est amissibile & posterius, sed Fides & charitas viæ habet per se ordinem talem q̄ charitas ex necessitate supponit fidem, secundum illud Heb. n. sine Fide impossibile est placere Deo, ergo cum Fides possit amitti à viatoribus conse- quens est q̄ Charitas amitti possit. Item in pueris baptiza- tis sunt charitas & virtutes infusæ saltē secundum habi- tum, sed pueri processu temporis possunt peccare morta- liter, & per cōsequens charitatem amittere. Alioquin om- nes baptizati finaliter saluarentur quod est contra illud euangeliū. Multi sunt vocati, pauci verō electi, ergo Cha- ritas semel habita potest amitti. Amittitur autem per hoc quod ex demerito peccati mortalis Deus subtrahit influ- entiam suam per quam Charitas in nobis fit & conferua- tur. Et sic patet primum.

s. d. 12. q. 1.

7. Quantum ad secundum aduertendum est q̄ liber dicitur notitia diuina propter similitudinē ad librum ma- terialem, de cuius ratione est q̄ representet aliqua per fi- guras quasi per quasdam similitudines. Et quia notitia dei ab æterno est de omnibus cogitatis, dictis, & factis, ideo ipsa dicitur liber, sed magis propriē respectu bonorū quā respectu malorum, quia in diuina notitia bona re- præsentantur per ideas proprias, quasi per suas similitudi- nes, mala autē non, sed per modum priuationis. Et quia boni ordinantur ad vitā gloriæ quæ propriē & simplici- ter erit vita que nō cōpatiatur secum mortē aliquam, cu- ius vitæ sola rationalis creatura est capax, & ad quā per- uenit per opera bona, ideo notitia diuina de creaturis in- tellectualibus, vel rationalibus, quantum ad bona meri- toria per quæ ordinantur ad gloriā dicitur liber vite, qui secundum rationē nostram distinguitur, quasi in duas pa- ginas, quarum vna dicitur pagina præsentis iustitiæ, alia verō dicitur pagina prædestinationis æternæ, secundum q̄ in creatura rationali potest inueniri duplex meritum, vnum finale, & secundum tale meritum dicitur aliquis scri- bi in libro vite, quoad paginam prædestinationis æternæ, & qui sic est scriptus in libro vite, nunq̄ dicitur ab eo deleri. Aliud est meritum quod quis habet in presenti, sed non perseuerat, & talis dicitur scriptus in libro vite, quan- tum ad paginā præsentis iustitiæ, qui sic scriptus est dicitur deleri, quando per peccatum mortale cadit à merito quo sibi vita gloriæ debebatur.

8. Ad primum arg. dicendum, quod contra iustitiam est non reddere debitum, nisi legitima exceptio habeatur cōtra petentem, si autē habeatur legitima exceptio quan- diu illa durat potest iuste denegari debitū. Contra istum autem qui in charitate fuit, sed à charitate decidit est le- gitima exceptio quod gloria ei nō reddatur, quia scilicet est in peccato mortali quod auertit à bono in cōmutabi- li, in cuius visione consistit gloria. Et ideo quandiu dura- bit ista exceptio iuste potest ei negari beatitudo, excep- tio autem durabit semper, & ideo iuste semper ei nega- bitur gloria.

9. Ad secundū dicendum quod nō est simile de amore naturali, & de amore charitatis, quia amor naturalis fun- datur in communicatione quæ fiat vel stare potest cū cul- pa, sed charitas oppositionem habet ad omnem culpam mortalem, quia charitas per se & directē conuertit hominem ad deum, peccatum autem mortale auertit homi- nem à Deo.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum resurgēs à peccato resurgat ad charitatem maiorem, an minorē, an æqualem illi à qua cecidit.

Thom. 2. q. 87. ar. 2.

Secundo queritur, vtrum cadens à gratia vel charita- te per peccatum mortale & resurgēs per penitentiam resurgat ad charitatem æqualem, an maiorem, an mino- rem. Et arguitur quod nunquā resurgat ad æqualem, sed solum ad minorē, quia charitas incipiens minor est q̄ pro- ficieus vel perfecta, sed cadens à charitate cadit à charita- te proficiente, resurgens autē resurgit ad charitatē incipi- entem, ergo resurgit ad minorē charitatem.

1. Itē videtur quod semper resurgat ad charitatē æqua- lem, quia secundum Ambr. penitentia omnia ablata res- tituit. Sed hoc non esset nisi penitens ad æqualem cha- ritatem resurgeret, ergo &c.

2. Item penitentia viuificat priora merita per peccatū mortificata, sed hoc nō esset nisi resurgat ad eandē chari- tatem, cum merita penitentur ex charitate, ergo &c.

3. Item videtur q̄ semper resurgat ad maiore charita- tem, quia ad Ro. 6. dicit Apost. q̄ vbi abundauit delictū, superabundat & gratia. Sed gratia nō dicitur superabun- dans nisi excedens penitentiam, ergo &c.

4. IN CONTRARIUM arguitur, quia per cōtritionem re- stituitur gratia, sed cōtritio peccatoris potest esse minor vel æqualis, vel maior, vel maxima, charitas ergo per eā, vel gratia meritorie restituta potest esse minor, vel æqua- lis, vel maior quā charitas amissa.

5. RESPONSIO. Quædā sunt quæ de natura sua includūt continuationē, sicut innocentia & virginitas, in- nocentia enim est nunq̄ peccasse, & virginitas est semper abstinuisse à delectationibus veneris, & talia cū amittuntur nō possunt recuperari, quia cadere in eis interruptio, quod est contra rationē sue continuationis. Et ideo inno- centia perditā non recuperatur, nec virginitas, & in his nō habet locū questio. Gratia autē seu charitas de sua ra- tione non includunt continuationem, & ideo cum amit- tuntur per peccatū mortale, recuperari possunt per peni- tentiā in æquali gradu, vel maiori, vel minori. Cuius ra- tio est, quia per bona opera ex genere præcedentia chari- tatem meremur de congruo charitatem nobis dari secun- dum modū conatus voluntatis. Nunc est ira q̄ nō habes charitatem potest secundū libertatē arbitrii & diuini ad- iutorij habere conatū de congruo respondente charita- tē minori, vel æquali vel maiori ei quæ prius habuit, ergo potest resurgere ad charitatē maiorem, minorē, vel æqua- lem, secundum modū conatus sui, vel diuini ad- iutorij.

6. Ad primum argumentū dicendum q̄ charitas inci- piens semper minor est, q̄ sit ipsamet dum est perficiēs vel perfecta. Sed charitas incipiens in vno potest esse perfec- tior quā charitas proficiens in altero, & eodem modo in eodem homine charitas proficiens in resurgente potest esse æquē perfecta vel perfectior quā charitas à qua prius cecidit per peccatum.

7. Ad secundum dicendum quod penitentia restituit omnia que sunt de necessitate salutis, non tamen oportet quod æqualia.

8. Ad aliud dicendum q̄ dato quod penitentia viuifi- cat priora merita per peccatum mortificata, non oportet tamen q̄ restituat æqualem charitatem, quia valor meri- torum præcedētium pensabitur secundum charitatem in qua facta fuerunt, & non secundum charitatem in qua penitens resurgit.

9. Ad aliud dicendum quod Apost. loquitur de gra- tia redemptionis factæ per Christum, quæ superabunda- uit respectu peccati primi hominis, & non loquitur vni- uersaliter.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum habitus fidei remaneat vel possit remanere in patria.

Thom. 2. q. 87. ar. 3. & 5.

DEIN de queritur de euacuatione charitatis per glori- am in beatis. Et circa hoc queruntur quatuor. Pri- mum est vtrum fides euacuetur per gloriam. Secundum est vtrum spes euacuetur. Tertium est vtrum charitas remaneat in beatis. Quartum vtrū sciētia euacuetur in pa- tria. Circa primū queruntur duo. Primū vel vtrū habitus fidei remaneat vel possit remanere in patria. Secundum est vtrum actus fidei possit in patria remanere. Ad primū sic pro

in a. d. 20. q. 2.